

DE LA ARGEȘ LA TÂRGOVIȘTE. ASPECTE CONTROVERSATE ALE MUTĂRII REȘEDINȚEI DOMNEȘTI

RADU CÂRCIUMARU*

FROM ARGEȘ TO TÂRGOVIȘTE. CONTROVERSIAL ASPECTS CONCERNING THE RELOCATION OF THE PRINCELY RESIDENCE

***Abstract.** The move of the princely residence from Argeș to Târgoviște remains a historiographical problem, but for which few solutions have been proposed. The analysis of the testimony of the squire Johann Schiltberger, who crossed Wallachia in two moments and two completely different contexts, represents only a starting point with wide ramifications, both historically and archaeologically. In the file of displacement, the princely residences, arguments that can be extracted from later events, such as the conflict that raged the 15th century, between the Danes and Dracules parties, were easily overlooked. Equally, other lines of research were only mentioned, not explored. We focused on the observation that in the first centuries after the emergence of Wallachia, the attribute of a princely seat is used only sporadically, the documents thus tilting the balance in favor of Argeș. The reign of Alexandru Aldea represents, from our point of view, the turning point. The documents preserved from his reign are written, for the most part, from Târgoviște, starting with the one of November 17, 1431 and ending with the one of June 25, 1436, where an edifying mention appears in the eschatocol, namely that the document was written in this royal court, Târgoviște. Obviously, we cannot declare such research finished as long as there are still enough pieces to be placed in this veritable puzzle. This is the reason why we considered that a short fragment of historian P.P. Panaitescu can play the role of conclusion: "These movements of the royal courts made some historians conclude that we did not have stable capitals, that our lords, just like the patriarchal kings, moved from place to place. However, it was not noticed that among the princely courts, only one was the real centre of the reign".*

***Keywords:** Argeș, Târgoviște, royal court, foreign traveller, chancery act.*

Mutarea reședinței domnești de la Argeș la Târgoviște rămâne o problemă atinsă în plan istoriografic, dar pentru care s-au propus puține soluții. S-a încercat o plasare exactă în timp, mai ales în lucrări de popularizare, fiind admisă ideea că moartea lui Mircea cel Bătrân și venirea pe tron a fiului său Mihail marchează momentul în care Târgoviștea nu a mai îndeplinit rolul de reședință secundară¹.

* Dr. Radu Cârciușmaru, conferențiar universitar, Universitatea Valahia din Târgoviște, Str. Locotenent Stancu Ion, nr. 34–36, 130018 Târgoviște, Dâmbovița; telefon: 0245206105; e-mail: radu.carciumaru@gmail.com.

¹ G. Mihăescu, E. Fruchter, C. Manolescu, *Ghid de oraș. Târgoviște* (București: Editura Sport-Turism, 1982), 73 sau Gabriel Mihăescu, Eugen Fruchter, „Mircea cel Mare și reședința domnească din Târgoviște”, *Revista Muzeelor* 8 (1986): 18.

VECHI CASE, CONACE ȘI CURȚI BOIEREȘTI DIN ȚINUTUL ROMANULUI ÎN EPOCA MODERNĂ

GEORGIANA MĂDĂLINA MIHAI*

OLD HOUSES AND BOYAR RESIDENCES IN THE ROMAN COUNTY IN THE MODERN AGE

Abstract. *This paper brings forward the boyar manors and palaces from Roman County, which were built between the 17th and 19th centuries. Circumstantial or historical phenomena, the foreign travels, the contact with the great European dynasties influence the behaviour, the way of life, the preferences and attitudes of the Romanian boyars, who begin to be drawn by prestige and by political and economic power. All these are reflected in the characteristics of the boyar residence which evolves from a house built of wood and timber-framed to the stone constructions of the 17th century, and to the manors and palaces of thick stone or brick masonry, of impressive dimension, in classical, neoclassical, neogothic or eclectic style.*

Characterized by eclectic architecture and by large dendrological parks designed nearby, the boyar residences constituted administrative centres of huge land properties ruled by old noble families of Romanian, Greek or Armenian origin. Sturdza Palace at Miclăușeni, the residences Bogdan in Gâdinți, Styrcea in Văleni, the ones in Trifești, Bozieni, Budești and Climești (Făurei), the manor house Catargi-Zarifopol in Cârliți-Filipești or Alecsandri House in Mircești, found today on the territory of Neamț, Iași or Bacău Counties, represent real landmarks for the cultural, social, economic and political history of the place.

Keywords: *boyars, boyars residences, Roman county.*

Conceptul social de „boier”

Ansamblurile rezidențiale boierești se constituie în adevărate repere pentru istoria culturală, socială, economică sau politică a poporului român. Personalitățile, poveștile, evenimentele adăpostite de aceste spații cu valoare arhitectonică și istorică apreciabilă, cele mai multe ajunse, din păcate, în ultimul secol, în ruină, ar putea oferi o șansă de a înțelege și redescoperi istoria dintr-o altă perspectivă.

Secolele XVIII și XIX au însemnat, pentru aristocrația din România, o „alinieră” la tendințele Europei Occidentale și în privința stilurilor arhitectonice ale reședințelor pe care le ocupa. Reprezentanți ai familiilor nobiliare și-au construit, pe marile domenii pe care le dețineau în zone mai ales extraurbane, case, conace și

* Drd. Georgiana Mădălina Mihai, Consilier superior – Direcția Județeană pentru Cultură Neamț, Bulevardul Traian 17, bloc A4, et. 1, 610136, Piatra Neamț, 0747285454, inamariutac@yahoo.com.

MESAJUL EDUCAȚIONAL ȘI INFORMAȚIONAL TRANSMIS DE REVISTA *FAMILIA* (1865–1906)

ALEXANDRU NICOLAESCU*

THE EDUCATIONAL AND INFORMATIONAL MESSAGE TRANSMITTED BY *FAMILIA* MAGAZINE (1865–1906)**

Abstract. *Familia* [Family] magazine was issued between 1865–1906, initially in Budapest and since 1880 in Oradea. Longevity and the fact that it had an essential circulation in the entire space inhabited by Romanians made it one of the most important Romanian periodicals in the Austro-Hungarian Empire. Romanian researchers also approached the magazine edited by Iosif Vulcan. The studies and volumes published focused mainly on literary approaches or on particular topics supported over time. The present research analyzed, in the first part, the educational component transmitted by *Familia* through several series of articles, such as: historical, dedicated to the feminist or cultural movement, popularization of new knowledge, technologies or sciences, the purpose of intellectuals in society, peasant life, travel descriptions, policy approaches, helpful advice, epidemiological situation and social behaviours. In the second part, we followed the informational aspects, mainly in the sections dedicated to the news, highlighting the mode of transmission and the evolution of their dissemination over time.

The documentary base was represented by the articles published by the magazine and the specialized literature.

Keywords: press, Transylvania, *Familia* magazine, Iosif Vulcan, educational message, information.

Introducere

Revista *Familia* a fost una dintre principalele publicații care au avut printre dezideratele lor și pe acela de a-i educa și informa pe românii din partea maghiară a Imperiului Austro-Ungar. De asemenea, a influențat și celelalte tipuri de publicații – ziare, calendare –, deoarece a avut o apariție constantă și îndelungată, în contrast cu efemeritatea mării majorități a întreprinderilor publicistice. Din acest motiv, analiza noastră și-a dorit să prezinte tematicile prin intermediul cărora redacția a încercat să ridice nivelul educațional al românilor, dar și să-i informeze despre cele mai importante evenimente ale timpului. Nu putem să nu remarcăm faptul că *Familia*

* Dr. Alexandru Nicolaescu, CS III, Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, Bulevardul Victoriei 40, 550024, Sibiu; E-mail: alex_nicolaescu@yahoo.com; nicolaescu@icsusib.ro.

** This work was supported by a grant of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS/CCCDI – UEFISCDI, project number PN-III-P1-1.1-PD-2019-0412, within PNCDI III.

AGENȚIA (SUCURSALA) TIMIȘOARA A BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI ÎN PERIOADA 1919–1946

NADIA MANEA*

TIMIȘOARA BRANCH OF THE NATIONAL BANK OF ROMANIA BETWEEN 1919 AND 1946

***Abstract.** Largely based on the documents retained in the National Bank of Romania (NBR) Archive, this research paper on Timișoara NBR Branch (Agency) provides information concerning the activity between 1919 and 1946 of one of the most important representative offices of the National Bank of Romania, focusing on: its establishment, staff involvement in the monetary union process of 1920–1921, the takeover of the former offices of the Austrian-Hungarian Bank and the works performed for the maintenance and refurbishment of this heritage building, details on the operations whereby the branch supported the local economy by way of cheap money, information on the clients (banks and industrial firms) who made use of the NBR discount, trends in bank operation volumes, explanations concerning the reasons for awarding the agency a branch status (in 1927). The overview of the activity of the most important branch of the National Bank of Romania in Banat is completed with information regarding the impact of the Great Economic Depression and the debt conversion laws on the operations of the branch and on local banking institutions and, last but not least, by details regarding the involvement of the NBR in local charity actions and details on the situation of the branch during the Second World War. At the same time, this concise monography also includes a list of the managers and most significant officials who performed their professional duties in the Timisoara NBR branch in the period concerned.*

***Keywords:** Timișoara NBR branch, offices, officials, monetary union, discount, local banks, NBR Archive.*

Scopul prezentului demers este acela de a reconstitui activitatea Agenției (Sucursalei) BNR Timișoara în perioada 1919–1946, adică între momentul înființării acestei reprezentanțe și acela al etatizării Băncii Naționale a României. Identificarea în documentele din Arhiva BNR a diversității operațiunilor bancare efectuate de Agenția (Sucursala) BNR Timișoara, implicit a volumului acestora în perioada menționată, și a celor mai importanți clienți, precum și prezentarea aspectelor referitoare la imobilul în care s-a aflat sediul acestei reprezentanțe, funcționarii care și-au desfășurat aici activitatea, binefacerile acordate în plan local,

* Dr. Nadia Manea, expert principal, Banca Națională a României, București, strada Lipsicani nr. 25, nadia.manea@bnro.ro.

BOETHIUS ÎN COLECȚIA DE CARTE STRĂINĂ VECHÉ DIN SECOLUL AL XVI-LEA A BIBLIOTECII MUZEULUI NAȚIONAL BRUKENTHAL

CONSTANTIN ITTU*

BOETHIUS IN THE SIXTEENTH CENTURY FOREIGN OLD BOOKS COLLECTION OF THE BRUKENTHAL MUSEUM LIBRARY

Abstract. *The paper is dealing with a sixteenth century book from the Brukenthal Museum Library, to be more precise, 'De consolatione philosophiae' by the Roman senator, consul, magister officiorum, and philosopher of the early sixth century, Boethius. The book was published in 'Argentina' – in other words, the town which was known in Ancient time as Argentorate, and nowadays as Strasbourg –, in 1501, September 8th by the German humanist and satirist Sebastian Brant, and printed in Johannes Grüninger's officina. The work has been translated into Romanian in 1992, under the title 'Mângâierile filosofiei', as well as in 2011, this time as 'Consolarea Filosofiei'.*

Keywords: *Boethius, Brukenthal Museum Library, sixteenth century, Sebastian Brant, Johannes Grüninger.*

Filosoful italian Giorgio Agamben (*1942) – puternic influențat de gândirea lui Heidegger¹ – a scris, în 2009, un eseu pe care l-a catalogat drept unul de *arheologie filosofică*, și în care abordează conceptul filosofic de *apariție*, cu sensul de *început*. Autorul se întreabă ce a fost înaintea apariției? Răspuns: nu a existat ființa omenească înaintea apariției (nașterii) sale², tot așa cum nu a existat nici cartea înaintea scrierii sale. Cu alte cuvinte, în ochii gânditorului italian, *arheologia*

* Dr. Constantin Ittu, Profesor asociat, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; constantin.ittu@ulbsibiu.ro; constantinittu@yahoo.co.uk.

¹ Gert-Jan van der Heiden, “On use and care: a debate between Agamben and Heidegger”, *International Journal of Philosophy and Theology* 81, 3 (2020), 310–327; Idem, “The Letter and the Witness: Agamben, Heidegger, and Derrida”, *Journal of the British Society for Phenomenology* 46, 4 (2015), 292–306.

² În Europa, cu rădăcinile sale iudeo-creștine, *începutul* vieții concordă cu momentul *nașterii*, însă, în concordanță cu riturile de trecere hinduse, viața începe mult mai devreme, din perioada de sarcină a viitoare mame. Concepția hindusă, cunoscută ca *teoria celor trei datorii*, adaugă la nașterea biologică și latura reîncarnării, or, în acest ultim aspect, procreerea trece în plan secund, comparativ cu reîncarnarea, privită ca fenomen religios definitoriu. Hilda-Hedvig Varga, “Caring for Life Before Birth. Pre-Natal Rites of Passage in Hindu Tradition”, *Romanian Journal of Indian Studies* 5 (2021), 36–38.

CARTE ROMÂNEASCĂ VECHĂ ÎN RĂȘINARI

BOGDAN ANDRIESCU*

OLD ROMANIAN BOOKS IN RĂȘINARI

Abstract. For writing this paper, the archival material found and consulted in the archives of some cultural institutions from Sibiu and Alba counties, as well as the one from the archive of the Orthodox parish from Rășinari represented the most important source of information, the specialized bibliography, being in turn a valuable and necessary scientific source (local monographs and catalogues of old Romanian book collections belonging to cultural institutions such as museums, libraries).

The inventory compiled, both for the Greek-Catholic parish and for the Orthodox one by the local priests, the analytical records made by the conservators and historians of the movable heritage, and also the specialized literature, indicate that Rășinari was the most important holder of old Romanian books among the rural settlements of Sibiu.

Keywords: Old Romanian books, archive, Greek-Catholic parish, Orthodox parish, Rășinari.

În anul 2019 a văzut lumina tiparului lucrarea *Carte românească veche în Rășinari*, în care au fost valorificate în premieră fonduri documentare ale unor instituții de cultură din județele Sibiu și Alba (Direcția Județeană pentru Cultură Sibiu. Arhiva; Arhivele Statului. Filiala Județeană Alba. Mitropolia Română Unită Blaj; Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale; Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Arhiva; Biblioteca Mitropoliei Ardealului. Registrul inventar de custodie Carte românească veche; Biblioteca Mitropoliei Ardealului. Arhiva istorică; Parohia ortodoxă Rășinari. Biblioteca și arhiva).¹ Bibliografia de specialitate s-a constituit într-o valoroasă și utilă sursă științifică (cataloge ale unor colecții de carte românească veche aparținând unor instituții de cultură – muzee, biblioteci; monografiile locale), în vederea delimitării ariei de circulație a cărților românești vechi, care au aparținut în diferite epoci istorice unor localnici sau parohiilor din localitate.

Studiul de față este rezultatul extinderii ariei de cercetare, prin consultarea unui material arhivistic inedit (Direcția Județeană pentru Cultură Sibiu. Fișe analitice de

* Dr. Bogdan Andriescu, Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, Str. George Barițiu, nr. 5–7, 550178, Sibiu; telefon 0269 210551, interior 134; e-mail: bodanastra@yahoo.com.

¹ Bogdan Andriescu, Silviu Borș, *Carte românească veche în Rășinari* (Sibiu: Armanis, Cluj-Napoca: Mega, 2019).

**RESTITUIREA UNEI BIBLIOTECI:
CĂRȚILE FRANCISCANILOR DE LA BAI A DE CRIȘ
(JUD. HUNEDOARA) LA 1830**

GEORGETA DEJU*

**THE RESTITUTION OF A LIBRARY: THE BOOKS OF THE FRANCISCANS
FROM BAI A DE CRIȘ (HUNEDOARA COUNTY) IN 1830**

***Abstract.** The article aims at the restitution of a book fund which, in the first half of the 19th century, was in the use of the Franciscan Monastery from Baia de Criș (Hunedoara County). The reconstitution of the library is based on an inventory list drafted on the occasion of the Canonical Visitation from 1830, in which 22 titles in 55 volumes are recorded.*

The library was scattered during the Revolution of 1848–1849, when the monastery burned down together with its archive and library. Therefore, the only certain document which preserves the image of the library of this abbey is the book inventory drafted in 1830.

Although most of the books have not been identified in other collections, there is evidence that some of the volumes are kept even today in the library of the Franciscan Monastery in Deva. I have reached this conclusion following the research of the notes preserved on the books of the Franciscans in Deva.

Based on the analysis of the titles of the books from Baia de Criș recorded in the inventory list of 1830, we observed that the universe of the books which were available for reading to the Franciscan monks from Baia de Criș comprised, for the most part, sermon volumes, canonical right books, monastic life regulations for the Franciscans, meditation and spiritual exercises books, as well as some geography, history and grammar copies. Religious books were mainly in German. Out of the total of 55 volumes, 30 of them were German sermon books, plus a Bible and a grammar in the same language. Polemical and moral theology books, as well as spiritual Christian books, were read in Latin, just like history books, Franciscan regulations and ecclesiastic legislation.

***Keywords:** Baia de Criș, monastery, Franciscans, library, inventory, canonical visitation, sermons.*

Înființate sau restaurate, după caz, în secolul al XVIII-lea, după trecerea Transilvaniei sub autoritatea Imperiului Habsburgic, rețeaua de mănăstiri franciscane și de parohii romano-catolice din ținutul Hunedoarei a avut un rol

* Georgeta Deju, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Str. 1 Decembrie, Nr. 39, Deva, România. Telefon 0254216759. E-mail: georgeta_deju@yahoo.com.

ACTIVITATEA MUZEULUI DIN SIGHIȘOARA ÎN PERIOADA 1934–1951

NICOLAE TEȘCULĂ*

THE ACTIVITY OF THE MUSEUM IN SIGHIȘOARA BETWEEN 1934 AND 1951

Abstract. *The History Museum of Sighișoara opened its doors on June 25, 1899 at the initiative of an enthusiastic group gathered around doctor Josef Bacon. Until 1925 it was managed by the Sebastian Hann Association, and between 1925 and 1951 by the Evangelical Consistory A.C. of Sighișoara. If the period before 1934 meant a stage of accumulations and organizing at the level of permanent exhibitions, after 1934 the information on the institution is increasingly scarce. This was due to the advanced age of doctor Josef Bacon and the complicated context determined by the Second World War. The new director, Dr. Julius Hollitzer, had the merit to keep the collection intact, to continue the inventory, to preserve the heritage objects and to open the museum exhibition in the Clock Tower according to the possibilities, to the public.*

Keywords: *Sighișoara, museum, heritage, Josef Bacon, Julius Hollitzer.*

La Sighișoara, ziua de 25 iunie 1899 este legată de deschiderea muzeului local *Alt-Schäßburg*, în Turnul cu Ceas, la inițiativa unui inimos medic local, dr. Josef Bacon. Acesta a reușit să adune în jurul instituției atât vechile colecții școlare ale Gimnaziului Evanghelic din urbe, cât și obiecte donate de persoane private preocupate de păstrarea, conservarea și prezentarea vestigiilor trecutului.

Cu această ocazie, Sighișoara a intrat în galeria orașelor turistice din Transilvania care aveau muzee, alături de Sibiu (1817), Cluj (1859), Sf. Gheorghe (1875), Deva (1880), Tg. Mureș (1884), Alba Iulia (1887)¹.

În același timp, în perioada analizată de noi, alături de muzeele din Sibiu, de Muzeul Țării Bârsei din Brașov, de muzeul din Mediaș și de cel din Cisnădie, și la Sighișoara se vor dezvolta colecții care puneau în valoare patrimoniul săsesc. Medicul sighișorean Josef Bacon a reușit să realizeze, în primul sfert al secolului XX, la Sighișoara, un adevărat complex muzeal, compus din Muzeul

* Dr. Nicolae Teșculă, director, Muzeul de Istorie Sighișoara, P-ța Muzeului nr. 1, 545400 Sighișoara, județul Mureș, telefon 0040265771108, e-mail: nicolaetescula@yahoo.com.

¹ Gherghina Boda, *Muzeele din Transilvania între 1817 și 1905* (Cluj-Napoca: Argonaut, 2008), 212–261.

**OG 43/2000 PRIVIND PATRIMONIUL ARHEOLOGIC,
LA 22 DE ANI DE LA EMITERE. BRACONAJUL ARHEOLOGIC
ȘI REGLEMENTAREA COLECȚIILOR PRIVATE**

MARIUS-MIHAI CIUȚĂ*

**GO 43/2000 REGARDING THE ARCHAEOLOGICAL HERITAGE, 22 YEARS
AFTER ITS ISSUANCE. ARCHAEOLOGICAL POACHING AND THE REGULATION
OF PRIVATE COLLECTIONS**

***Abstract.** The present study deals with the issue of the efficiency of GO 43/2000, at a distance of the 22 years that have passed since its issuance. An integral part of the legislative package necessary for Romania's accession to the European Union, this normative act proves to be, in comparison with the other legal acts, a reliable and effective one in substance. The realities revealed by a society in full dynamism, in continuous adaptation to the complex 'status quo' of the United Europe, but also the specific features of the space and psychology of the Romanian people, highlighted aspects less agreed with the text of this normative act. Thus, the combination of the increasingly present phenomenon of detectorists, associated with an institutional apathy generated by the Ministry of Culture – theoretically, the main strategist of policies for the protection of archaeological heritage – but also by its deconcentrated institutions (county directorates), generated a situation with potential very high level of catastrophic consequences for the archaeological heritage. If in the case of the first component, 22 years ago the legislator could not suspect the explosion of interest in the use of metal detectors, in the second case, the legislator anticipated the disinterest and lack of reaction of state institutions involved in making public sources documentation on areas that enjoy a protection regime, according to the law. The author identifies the weaknesses of GO 43/2000, respectively those articles whose text should be updated, modified or even structurally changed. The neuralgic point seems to be that of the evidence of the archaeological heritage. The basic principle of the discussion is that: 'you cannot protect something that you have not highlighted'. As long as there is no strict, complete and publicly accessible record of cultural heritage, the idea of protection becomes a euphemism. The current number of sites registered in the National Archaeological Repertory (RAN), the database that aimed for almost 20 years to include the entire archaeological heritage (sites), is far from what it should have been. Calculations show that RAN does not include even 25% of the actual number of archaeological sites. Government Ordinance 43/2000 is, in essence, a good law, but it needs urgent updates, mainly related to the way in which the responsibilities of state institutions must be ... honoured.*

***Keywords:** archaeological heritage, cultural heritage, National Archaeological Repertory, Ministry of Culture, detectorists, protection, law of archaeological heritage.*

* Dr. Marius-Mihai Ciută, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Bulevardul Victoriei 5–7, 550024 Sibiu. E-mail: mariusciuta@yahoo.com.